

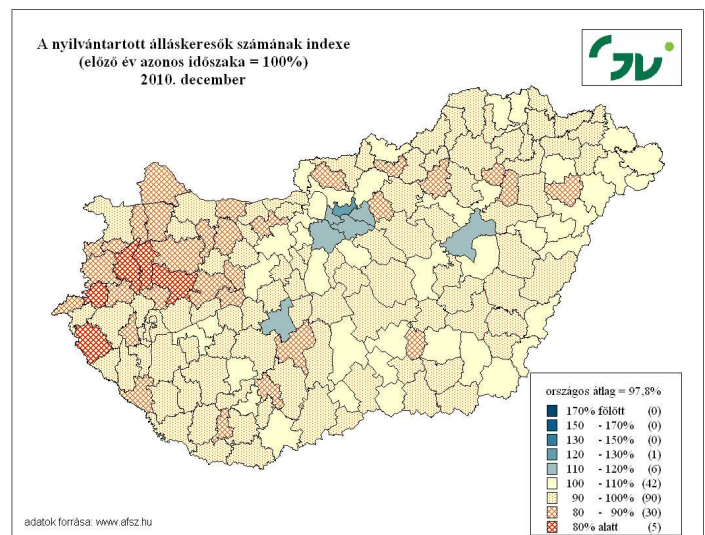
Az MKIK GVI Válságföldrajz című kutatási programja a gazdasági válság területi szempontú elemzését tűzte ki célul. Ennek keretében a válság kezdetétől részletesen elemezzük a munkanélküliség, az elbocsátások és a munkaerőpiacról való kilépés területi különbségeinek időbeli változását.

A legfrissebb adatok szerint 2010 második félévében folytatódtak a munkaerőpiacon az első félévben megindult pozitív változások, bár ez csak kis mértékű javulást jelent. A nyilvántartott álláskeresők regiszterében 2010 májusától kezdve hónapról hónapra relatíve kevesebb álláskereső szerepelt, mint egy évvel korábban. A KSH felmérése alapján elmondható, hogy bár 2010 második félévében növekedett az alkalmazásban állók száma és csökkent a munkanélküliek, e változások még mindig nem jelentenek igazi áttörést.

Az átlagosnál jóval kedvezőbb helyzetű északnyugati országrész térségei a fellendülés időszakának is egyértelmű nyerteseivé váltak. Az exportorientált feldolgozóipart koncentráló kistérségekben a korábbi visszaesést dinamikus javulás váltotta fel. Ezzel szemben az elmaradottabb déli és keleti országrészben a téli hónapokban ismét kedvezőtlen irányba fordultak a tendenciák. A fővárosi agglomerációban még nem észlelhetők a pozitív változás jelei: itt még mindig növekszik az álláskeresők létszáma és aránya is, bár ez az arány nem éri el az országos átlag felét sem. Úgy tűnik tehát, hogy a fővárosi munkapiac a konjunkturális hullámzásokra a javulás időszakában is késve reagál.

A legfrissebb adatok azt mutatják, hogy 2010 második félévében folytatódtak a munkaerőpiacon a megelőző félévben megindult pozitív változások, bár a javulás mértéke csekély. Ugyan a nyilvántartott álláskeresők abszolút számának – 2010 júniusától szeptemberéig tartó – csökkenését követően az utóbbi hónapokban újra emelkedik a regisztráltak létszáma, ez inkább a téli hónapokban „menetrend szerint” csökkenő munkaerő-keresletnek tudható be. A szezonális hullámzásból fakadó változásokat nagyjából kiszűrhetjük, ha a havi létszámadatokat a megelőző év azonos időszakában regisztrált értékekhez viszonyítjuk. Ennek alapján elmondható, hogy 2010 májusától kezdve hónapról hónapra relatíve kevesebb álláskereső szerepelt a regiszterben, mint egy évvel korábban. A javulás a KSH Munkaerő-felmérésének idősoraiban is nyomon követhető, hiszen növekszik a munkaerő-piaci aktivitás, csökken a munkanélküliek száma, valamint az alkalmazásban állók száma nem csupán a közfoglalkoztatási programoknak, hanem a versenyszféra élénkülésének köszönhetően is emelkedik. E változások azonban még mindig nem jelentenek igazi áttörést. A munkanélküliségi ráta 2010 végén igen magas (11% körüli) volt, a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálatnál (NFSZ) pedig decemberben közel 600 ezer álláskeresőt regisztráltak. Ezek az értékek nem sokkal maradnak el az 1993. évi mélyponttól sem. Meg kell jegyeznünk továbbá azt is, hogy 2011 első hónapjaiban újra igen jelentősen (majdnem 100 ezer fővel) emelkedett a regisztrált álláskeresők száma, ennek hátterében azonban az NFSZ szerint inkább a közmunkaprogramok beindulásának késlekedése áll.

Az országos átlag számottevő területi különbségeket fed el az álláskeresők számának és arányának változásában,

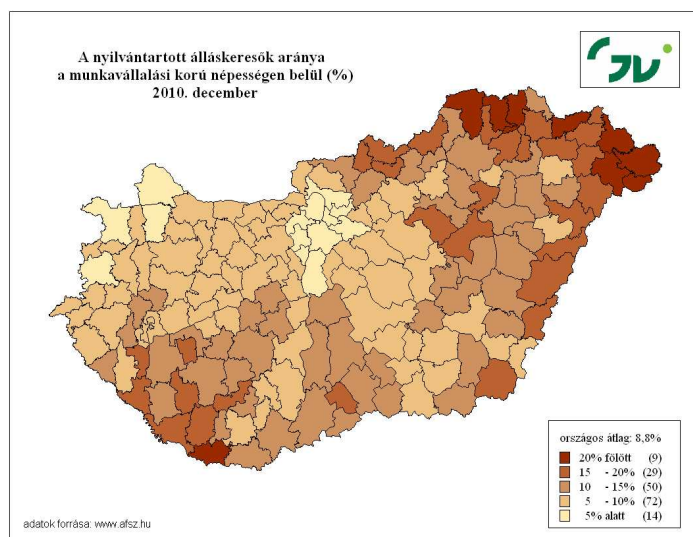
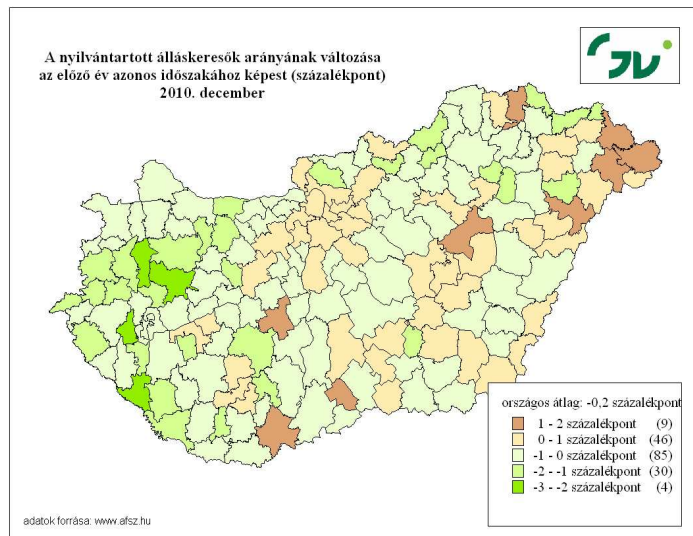

ahogyan azt a mellékelt térképek is illusztrálják. (Szezonálisan kigazított területi adatok híján az egy évvel korábbi értékekhez viszonyítunk, a térképeken nem csupán a legutolsó időszakban, hanem az egy év alatt bekövetkezett változások láthatók kistérségi szinten.)

Az északnyugati országrész térségei, melyek nem csupán a munkaerő-piaci helyzet, hanem a gazdaság teljesítőképessége és a lakosság életszínvonala alapján is az átlagosnál jóval kedvezőbb helyzetűnek mondhatók, a fellendülés időszakának is egyértelmű nyertesei. Az exportorientált feldolgozóipari vállalkozásokat koncentráló, valamint ezek munkaerő-piaci vonzáskörzetébe tartozó kistérségekben tehát a korábbi relatíve nagy visszaesést – a várakozásoknak megfelelően – most a dinamikus javulás időszaka váltotta fel.

Ezzel szemben az elmaradottabb déli és keleti országrészben, ahol a 2010. elején megkezdődött javulást inkább a közmunkaprogramok nem szűnő intenzitásával magyaráztuk, a téli hónapokban ismét kedvezőtlen irányba fordultak a tendenciák. A központi koordináció és források megakadásával a szociálisan is terhelt csereháti, szatmári és közép-tisza-vidéki kistérségekben újra emelkedik a nyilvántartott állás keresők aránya. Az előző félévben tapasztalt javulás nem maradhat fenn, ahhoz további jelentős erőfeszítések, kitartó és következetes foglalkoztatáspolitikai szükségességek.

A súlyánál és minőségi jegyeinél fogva is az ország gazdasági centrumát jelentő fővárosi agglomerációban még mindig nem észlelhetők a pozitív változás jelei, hiszen itt még mindig növekszik az állás keresők létszáma és aránya is. Azonban a fővárosi munkaerőpiac még a válság legmélyén is viszonylag stabil maradt, és az állás keresők munkavállalási korú népességben belüli aránya nem éri el az országos átlag felét sem, alig emelkedett 4% fölé. Úgy tűnik tehát, hogy a fővárosi agglomeráció munkapiaca a konjunkturális hullámzásokra a javulás időszakában is kevésbé reagál. Az export élénkülése ebben a térségben kevésbé érezhető munkapiaci hatását, a belső kereslet pedig továbbra sem mozdul a holtpontról.

Makrogazdasági tendenciák: az USA gazdasága 2011 első negyedében

2011 első negyedében mindössze 1,8 százalékkal emelkedett az amerikai GDP, mely a megelőző negyedévhez képest 1,3 százalékpontos lassulást jelent. A visszaesést részben a kedvezőtlen időjárási viszonyok, részben az olajárak emelkedése magyarázza. Utóbbi tendencia elsősorban a lakossági fogyasztást vetette vissza, mely az Egyesült Államokban a GDP 70 százalékát adja.

Az amerikai jegybank áprilisban nem változtatott alapkamatán, így a várakozásoknak megfelelően a kamat célsávja igen alacsony szinten maradt. Ben Bernanke, a Fed elnöke a kamatdöntés után optimista nyilatkozatot tett az amerikai gazdaság kilátásait illetően.

Április folyamán jelentős mértékben lassult a bővülés a philadelphiai régió feldolgozóiparában. A Philadelphia Fed index értéke a vártnál jóval nagyobb mértékben, 18,5 pontra zuhant a márciusban mért 43,4 pontról. A következő 6 hónapra vonatkozó általános gazdasági aktivitást mérő index értéke 33,6 pontra csökkent, ilyen alacsony szinten tavaly szeptember óta nem volt.

A Standard and Poor's hitelminősítő – története során először – negatívra rontotta az Egyesült Államok adósbesorolásának kilátását, mivel a többi AAA besorolással rendelkező országhoz képest nagyon magas költségvetési hiánnyal és emelkedő eladósodottsággal rendelkezik. A fenntarthatatlan amerikai adóssághelyzet jelentős aggodalommal tölti el a befektetőket, az IMF számításaiból pedig az derül ki, hogy az amerikai kormánynak a következő évtizedben óriási, GDP-arányosan 11,3%-os kiigazítást kell végrehajtania.

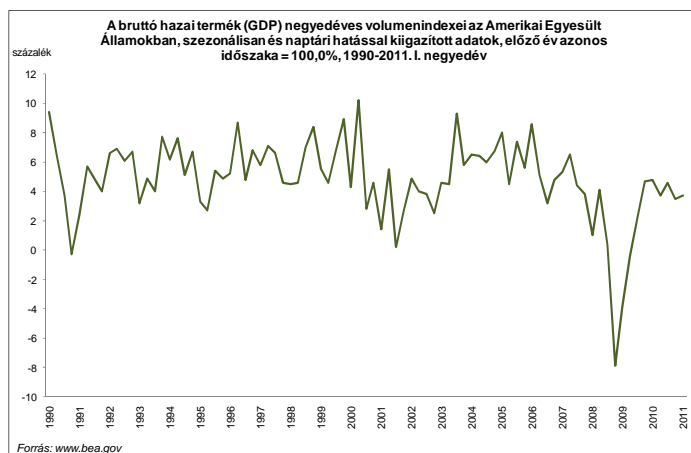
A vártnál kisebb mértékben (0,4 százalékkal), de egymás után kilencedik alkalommal nőtt a kiskereskedelmi forgalom márciusban az Egyesült Államokban, mely némileg elmarad az elemzők 0,5 százalékos prognózisától.

Bruttó hazai termék

2011 első negyedében az elemzői várakozásoknak megfelelően mindössze 1,8 százalékkal növekedett az USA bruttó hazai terméke. 2010 negyedik negyedévéhez képest ez 1,3 százalékpontos lassulást jelent, amit részben a kedvezőtlen időjárási viszonyok (heves hóviharak), részben az olajárak emelkedése magyaráz. Utóbbi tendencia elsősorban a lakossági fogyasztást vetette vissza, mely az Egyesült Államokban a GDP 70 százalékát adja. Növekedési szempontból kedvezőtlen hatásuk volt a kormányzati megszorításoknak és a beruházási hajlandóság csökkenésének is. A kedvezőtlen első negyedéves adatok ellenére az elemzők többsége bízik abban, hogy az év hátralevő felében megtorpan az olajár-emelkedés és ezáltal gyorsulni fog a növekedés. Várakozásaik szerint a feldolgozóiparban és a munkaerőpiacon egyaránt élénkülés várható.

Alapkamat

Az amerikai jegybank (Fed) áprilisban nem változtatott alapkamatán, így a várakozásoknak megfelelően a kamat célsávja igen alacsony szinten, 0,0 és 0,25 százalék között maradt. Ben Bernanke, a Fed elnöke bejelentette, hogy évente négyszer sajtótájékoztatót tart a kamatdöntés után. Az első sajtótájékoztatón az elnök optimista nyilatkozatot tett

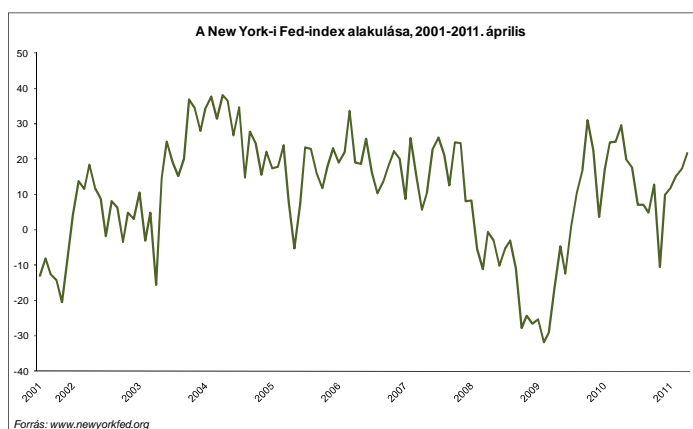
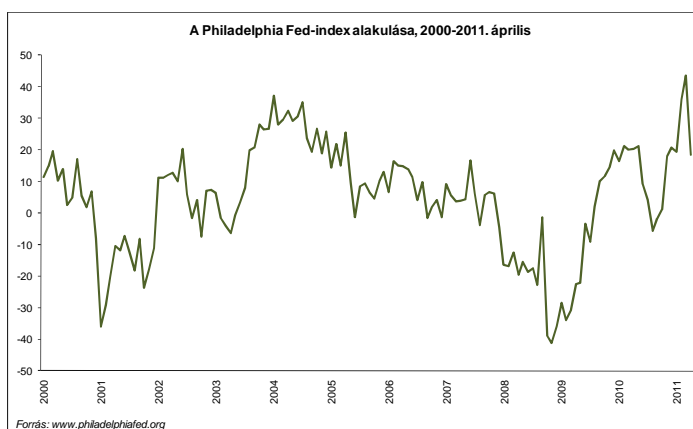
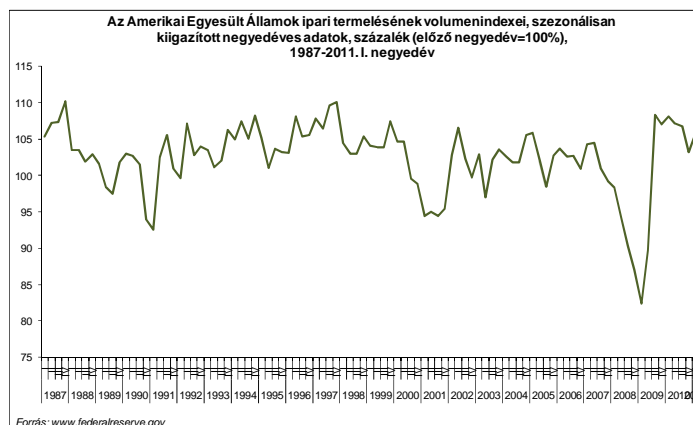
az amerikai gazdaság kilátásait illetően. A Fed a kamatdöntésről szóló közleményében leszögezte, hogy tartósan alacsony szinten kívánja tartani az irányadó kamatot, ami 2008 vége óta változatlan az Egyesült Államokban. A közlemény szerint a legutóbbi, márciusban tartott kamatdöntő ülés óta mérsékelt ütemben tovább erősödött az amerikai gazdaság, fokozatosan javulnak a feltételek a munkaerőpiacon, bővülnek a vállalati beruházások és jobban költekeznek a háztartások. A lakóingatlan-piac azonban továbbra is rossz helyzetben van. A magasabb energiaárak miatt az utóbbi hónapokban nőtt az infláció, a hosszú távú inflációs várakozások azonban továbbra is stabilak. Az idei kilátásokat illetően a Fed optimista, a nyilatkozat alapján 2011-re 3,1-3,3 százalékos növekedést vár a jegybanki elemző stáb.

Philadelphia Fed index

Április folyamán jelentős mértékben lassult a bővülés a philadelphiai régió feldolgozóiparában. A Philadelphia Fed index értéke a vártnál jóval nagyobb mértékben, 18,5 pontra zuhant a márciusban mért 43,4 pontról, amely az 1984. januárja óta mért legmagasabb adat. Az elemzői várakozások áprilisa vonatkozóan mérsékeltébb, 35,5 pontra történő visszaesésre számítottak. Az új megrendelésekre vonatkozó alindex értéke hét havi emelkedés után 18,8 pontra esett a márciusban mutatott 40,3 pontról. A szállításokra vonatkozó alindex értéke 6 ponttal 29,1 pontra csökkent, azonban továbbra is magas szinten tartózkodik. A foglalkoztatottsági alindex értéke 6 ponttal 12,3 pontra csökkent, azonban így is már nyolcadik hónapja a pozitív tartományban tartózkodik. Az áprilisi felmérés során a vállalatok 20 százaléka számolt be foglalkoztatottaik számának bővüléséről, míg az alkalmazottak számának csökkenéséről 8 százalékuk nyilatkozott. Több mint kétszer annyi vállalat (32%) számolt be meghosszabbított munkahétről, mint amennyi (14%) rövidítésről. A munkahét alakulására vonatkozó alindex értéke 13,2 pontról 17,7 pontra emelkedett. A következő 6 hónapra vonatkozó általános gazdasági aktivitást mérő index értéke 29 ponttal 33,6 pontra zuhant, ilyen alacsony szinten tavaly szeptember óta nem volt.

Adósbesorolás

A Standard and Poor's (S&P) hitelminősítő – története során először – negatívra rontotta az Egyesült Államok adósbesorolásának kilátását, mivel a többi AAA besorolással rendelkező országhoz képest nagyon magas költségvetési hiánnyal és emelkedő eladósodottsággal rendelkezik. A hitelminősítő legalább egyharmad esélyt lát arra, hogy két éven belül lerontja az Egyesült Államok hitelminősítését. Az elemzők szerint nem valószínű, hogy a S&P megkockáztatja az amerikai adósság besorolásának leminősítést, ugyanis ez akár egy újabb pénzügyi válságot is előidézhet.

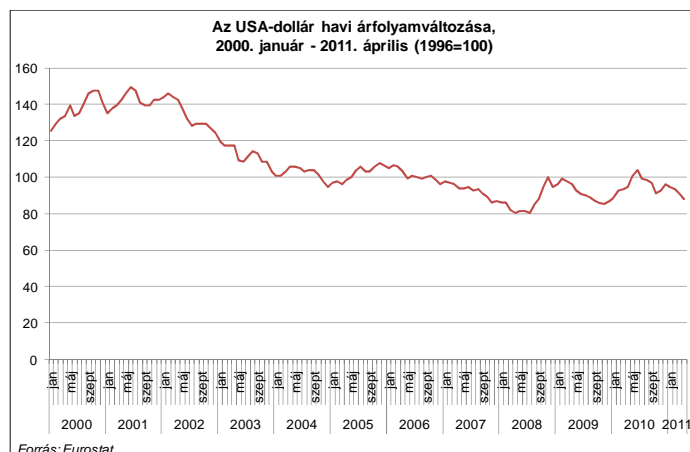
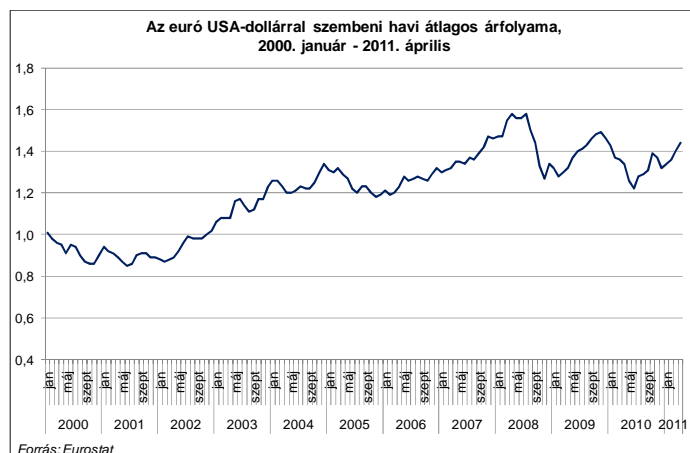
A S&P lépése, illetve annak időzítése váratlanul érte a piaci szereplőket, a deviza-, részvény- és kötvénypiacok is éles elmozdulással reagáltak a hírré. A döntés megtörte a dollár több napja tartó gyengülő trendjét, mely a kockázatkerülés felerősödésére vezethető vissza, az ilyen negatív események hatására ugyanis a befektetők elfordulnak a részvényektől és paradox módon a dollárt választják helyette. A Morgan Stanley közgazdászai közleményükben úgy fogalmaztak, hogy az amerikai adósság kilátásrontása nem volt sokkoló erejű a piacok számára, tekintettel az Egyesült Államok fiskális pozíciójának folyamatos romlására.

A fenntarthatatlan amerikai adóssághelyzet április közepétől egyre jelentősebb aggodalommal tölti el a befektetőket. Az IMF számításaiból kiderül, hogy az amerikai kormány a következő évtizedben a többi fejlett országhoz képest óriási (GDP-arányosan 11,3%-os) kiigazítást kell végrehajtania annak érdekében, hogy adósságrátája 60%-ra mérséklődjön.

Kiskereskedelmi forgalom

A vártnál kisebb mértékben (0,4 százalékkal), de egymás után kilencedik alkalommal nőtt a kiskereskedelmi forgalom márciusban az Egyesült Államokban. Ez némileg elmarad az elemzők 0,5 százalékos prognózisától, ráadásul a jelentés részletei sem túlságosan biztatóak. A múlt hónapban ugyanis a kiskereskedelmi forgalom növekedéséhez jelentősen hozzájárult a magasabb benzinár. A benzineladás nélkül számolva a márciusi kiskereskedelmi forgalom csupán 0,1 százalékkal emelkedett, miután februárban még 0,9 százalékkal nőtt. A gépjármű-értékesítések esetében tapasztalt 1,7 százalékos visszaesést nem számítva 0,8 százalékos bővülés tapasztalható. Ez szerényebb növekedés a februári 1,1 százalékhöz képest, de némileg meghaladta a szakértők által várt 0,7 százalékot. Tavaly márciusához képest 7,1 százalékkal nőtt a boltok forgalma.

Forrás: portfolio.hu, profitline.hu, napi.hu, mfor.hu

Nemzetközi tendenciák

A müncheni Ifo gazdaságkutató intézet német iparra és kereskedelemre vonatkozó bizalmi indexének értéke a kilenc hónapos emelkedő tendenciát megtörő márciusi érték után 2011 áprilisában is csökkent. Ennek oka a múlt hónaphoz hasonlóan kizárólag a következő félévre vonatkozó várakozások romlása volt. Emellett a vállalatok elégedettebbek jelenlegi üzleti helyzetükkel, mint a múlt hónapban voltak. A kutatók úgy látják, a német vállalatok üzleti helyzete továbbra is kiváló.

A francia statisztikai hivatal (INSEE) áprilisi felméréseinek eredményei azt mutatják, hogy a francia ipari konjunktúra stabilizálódott. A vállalatvezetők véleménye alapján összeállított üzleti bizalmi index értéke változatlan szinten, hosszú távú átlagos értéke fölött maradt. A gazdasági fordulópont mutatója bizonytalan konjunkturális helyzetet jelez. Az általános kilátásokat jellemző index magas szintű maradt.

Az Európai Unió gazdasága

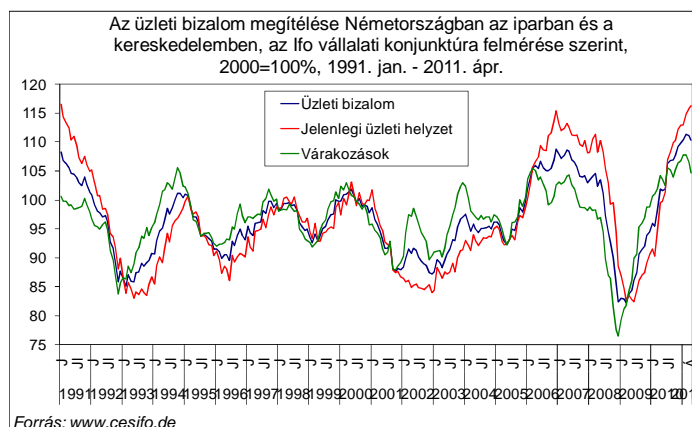
A müncheni Ifo gazdaságkutató intézet német iparra és kereskedelemre vonatkozó bizalmi indexe 2011 áprilisában újfent romlott, miután márciusban megtört a hosszú, emelkedő tendencia. A csökkenés háttérében az elmúlt hónaphoz hasonlóan kizárólag a visszaeső várakozások állnak. Ezzel szemben a német vállalatok jelenlegi üzleti helyzete a válaszadók megítélése szerint ismét javult. Az Ifo szakértői úgy látják, a német vállalatok helyzete a jelentős nemzetközi üzleti kockázatok ellenére kiváló maradt.

Az ipari vállalkozások körében az üzleti bizalmi index értéke enyhén romlott április folyamán, de továbbra is igen kedvező maradt. Az iparvállalatok közeljövőre vonatkozó várakozásai kevésbé optimisták, mint márciusban, azonban jelenlegi üzleti helyzetükkel némileg elégedettebbeké váltak. A megkérdezett vállalatok jobb exportlehetőségekről számoltak be, mint az elmúlt hónapban. A kapacitáskihasználtság magasabb fokú, mint az év elején volt, így az erre vonatkozó mutató jóval hosszú távú átlagos értéke fölé emelkedett. Áprilisban a vállalatok némileg óvatosabb létszám bővítési terveket jeleztek, mint márciusban.

A kis- és nagykereskedelem területén a bizalmi index enyhén romlott. A cégek mindkét szektorban kedvezőtlenebb jelenlegi üzleti helyzetről és borúsabb kilátásokról számoltak be, mint az elmúlt hónapban.

Az építőipar területén az üzleti bizalom javult áprilisban: a megkérdezett építőipari vállalkozók jóval elégedettebbek jelenlegi üzleti helyzetükkel, mint a múlt hónapban, a következő fél évre vonatkozó üzleti várakozásaik azonban enyhén romlottak.

Forrás: Ifo (<http://www.cesifo-group.de>)

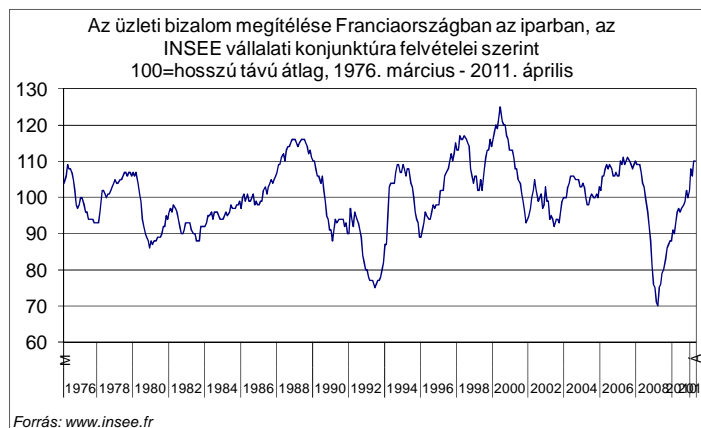
A francia statisztikai hivatal (INSEE) felmérése alapján az áprilisban megkérdezett vállalatvezetők véleménye szerint a francia ipari konjunktúra stabilizálódott: az INSEE üzleti bizalmi indexe márciushoz képest változatlan szinten, hosszú távú átlagos értéke fölött maradt.

A gazdasági fordulópontra mutatója csökkent, így elérte a semleges zóna határát, mely bizonytalan konjunkturális helyzetet jelez.

Az ipari vállalatok vezetői úgy látják, hogy elmúlt időszak kibocsátásuk áprilisban tovább gyorsult, így a vélemények egyenlegmutatója jóval hosszú távú átlagos értéke fölött maradt. A késztermék-készletek volumene a vállalatvezetők megítélése szerint továbbra is alacsony szintű maradt. A megkérdezettek úgy látják, hogy export-rendelésállományuk tovább növekedett, így – a hazai rendelésállományhoz hasonlóan – a vonatkozó mutató magas értéket jelez.

A francia gazdasági fellendülés a következő hónapokban várhatóan enyhén lassulni fog, de továbbra is dinamikus marad: a vállalatvezetők egyéni üzletmenetre vonatkozó prognózisa (mely a következő hónapok üzleti kilátásait összegzi) áprilisban romlott, de így is hosszú távú átlaga felett maradt. Az általános kilátásokat jellemző index – mely a válaszadók ipari aktivitásra vonatkozó véleményét összegezve tükrözi – szintén magas szinten maradt.

Forrás: INSEE (<http://www.insee.fr>)

Írta: Makó Ágnes (elemző, GVI)
E-mail: agnes.mako@gvi.hu

Publikáció esetén kérjük, hogy elemzésünkre az
alábbiak szerint hivatkozzon:
MKIK GVI: Gazdasági Havi Tájékoztató,
2011 / április, Budapest,
2011-05-03